

Cauza C-151/24 [Luevi]ⁱ**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

27 februarie 2024

Instanța de trimitere:

Corte costituzionale (Italia)

Data deciziei de trimitere:

27 februarie 2024

Recurent:

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

Intimată:

V.M.

Obiectul procedurii principale

Procedură de control al constituționalității promovată în fața Corte costituzionale (Curtea Constituțională) la inițiativa Corte di cassazione (Curtea de Casație), având ca obiect probleme privind constituționalitatea anumitor dispoziții ale dreptului italian pe care aceasta din urmă trebuie să le aplice într-o procedură pendinte în fața sa. În special, dispozițiile în cauză condiționează acordarea alocației sociale resortisanților unor țări terțe de deținerea unui permis de ședere UE de rezident pe termen lung și de dovada că aceștia au avut reședința legală pe teritoriul național o perioadă neîntreruptă de cel puțin zece ani. În schimb, partea interesată, intimată în litigiul principal, deține doar un permis de ședere UE pentru motive de familie și, prin urmare, INPS (Institutul Național de Securitate Socială, denumit în continuare „INPS”) i-a refuzat acordarea alocației menționate.

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

În contextul descris mai sus, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) sesizează Curtea de Justiție cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 al doilea paragraf TFUE, întrucât, pentru a răspunde la problemele de constituționalitate în discuție, este necesară interpretarea dispozițiilor relevante ale dreptului Uniunii, în special a articolului 12 din Directiva 2011/98.

Întrebarea preliminară

Articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții țărilor terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru, ca expresie concretă a protecției dreptului de acces la prestațiile de securitate socială, recunoscută la articolul 34 alineatele (1) și (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul său de aplicare o măsură de asistență precum alocația socială în sensul articolului 3 alineatul 6 din Legea nr. 335 din 8 august 1995 (Reforma sistemului de asigurări de pensii obligatorii și suplimentare) și, prin urmare, dreptul Uniunii se opune unei reglementări naționale care nu extinde la străinii care dețin permisul unic menționat în aceeași directivă beneficiul acestei măsuri de asistență care este deja acordată străinilor în măsura în care dețin un permis de ședere UE de rezident pe termen lung?

Dispozițiile de drept și jurisprudența Uniunii invocate

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”): articolul 34 privind dreptul de acces la prestațiile de securitate socială

Directiva 2011/98/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind o procedură unică de solicitare a unui permis unic pentru resortisanții țărilor terțe în vederea șederii și ocupării unui loc de muncă pe teritoriul statelor membre și un set comun de drepturi pentru lucrătorii din țările terțe cu ședere legală pe teritoriul unui stat membru (denumită în continuare „Directiva 2011/98”): articolul 12 alineatul (1) litera (e), interpretat în lumina articolului 3 literele (b) și (c) și a considerentelor (2), (19) și (20)

Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (denumit în continuare „Regulamentul nr. 883/2004”): articolele 3, 4 și 70, precum și anexa X

Regulamentul (UE) nr. 1231/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 de extindere a Regulamentului (CE) nr. 883/2004 și a Regulamentului (CE) nr. 987/2009 la resortisanții țărilor terțe care nu fac obiectul

regulamentelor respective exclusiv pe motive de cetățenie (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1231/2010”): articolul 1

Hotărârea din 2 septembrie 2021, INPS (Alocații de naștere și de maternitate pentru deținătorii de permis unic), C-350/20, EU:C:2021:659, Hotărârea din 15 iulie 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602; Hotărârea din 15 septembrie 2015, Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597, Hotărârea din 25 februarie 2016, García-Nieto și alții, C-299/14, EU:C:2016:114, Hotărârea din 11 noiembrie 2014, Dano și alții, C-333/13, EU:C:2014:2358, Hotărârea din 29 aprilie 2004, Skalka, C-160/02, EU:C:2004:269, Hotărârea din 20 iunie 1991, Newton, C-356/89, EU:C:1991:265, și Hotărârea din 12 octombrie 1978, Belbouab, 10/78, EU:C:1978:181

Dispozițiile de drept și jurisprudența națională invocate

Legea nr. 335 din 8 august 1995 – Reforma sistemului de asigurări de pensii obligatorii și suplimentare (denumită în continuare „Legea nr. 335/1995”): articolul 3 alineatul 6, care reglementează alocația socială acordată de stat (prin intermediul INPS, recurent în litigiul principal), la cerere, persoanelor în vârstă de peste 67 de ani care se află într-o situație economică dificilă pentru că nu dispun de venituri sau dispun de venituri mai mici decât cuantumul maxim al acestei alocații sociale și care, din cauza vârstei înaintate, au capacitate redusă de muncă. Alocația menționată se acordă indiferent dacă beneficiarul a avut calitatea de lucrător și are caracter de simplu ajutor social [așa cum a precizat Corte costituzionale (Curtea Constituțională) în hotărârea nr. 137/2021].

Pentru a putea beneficia de alocația socială, solicitantul trebuie

- în cazul în care este cetățean italian (sau resortisant al unui stat membru al Uniunii Europene), să aibă domiciliul stabil în Italia;

- în cazul în care este resortisant al unei țări terțe (din afara Uniunii Europene),

a) să dețină un permis de ședere UE de rezident pe termen lung (anterior, permis de ședere), prevăzut la articolul 9 din Decretul legislativ nr. 286 din 25 iulie 1998 (Textul unic al dispozițiilor privind reglementarea imigrației și normele referitoare la situația străinilor), astfel cum a fost modificat în transpunerea Directivei 2003/109/CE. Această cerință a fost prevăzută la articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388 din 23 decembrie 2000 privind dispoziții pentru constituirea bugetului anual și multianual al statului (Legea finanțelor pentru anul 2001) (denumită în continuare „Legea nr. 388/2000”);

b) să fi avut reședința legală pe teritoriul național o perioadă neîntreruptă de cel puțin zece ani. Această cerință a fost prevăzută la articolul 20 alineatul 10 din Decretul-lege nr. 112 din 25 iunie 2008 privind dispoziții urgente pentru dezvoltarea economică, simplificarea, competitivitatea, stabilizarea finanțelor

publice, precum și repartizarea justă a fiscalității, aprobat cu modificări prin Legea nr. 133 din 6 august 2008 (denumit în continuare „Decretul-lege nr. 112/2008”).

Constituția Republicii Italiene: articolul 3 (principiul egalității), articolul 38 (dreptul fiecărui cetățean la asistență socială) și articolul 117 (limitele constituționale și cele care decurg din dreptul Uniunii și din obligațiile internaționale în exercitarea puterii legislative)

Prezentare pe scurt a procedurii principale și argumentele esențiale ale părților

- 1 V.M., resortisantă a unei țări terțe (din afara Uniunii Europene) care deține doar un permis de ședere UE pentru motive de familie, dar nu dispune de un permis de ședere UE de rezident pe termen lung, a solicitat INPS să i se acorde alocația socială prevăzută la articolul 3 alineatul 6 din Legea nr. 335/1995. INPS a refuzat acordarea alocației.
- 2 În primă instanță, refuzul acordării alocației a fost confirmat; în schimb, în apel, Corte d'appello (Curtea de Apel) a admis cererea formulată de V.M., apreciind că, în vederea acordării alocației menționate, prin cerința privind șederea pe teritoriul național o perioadă neîntreruptă de cel puțin zece ani (prevăzută la articolul 20 alineatul 10 din Decretul-lege nr. 112/2008) a fost abrogată implicit cerința deținerii unui permis de ședere UE de rezident pe termen lung (prevăzută la articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000).
- 3 INPS a atacat hotărârea instanței de apel la Corte di cassazione (Curtea de Casație).
- 4 În susținerea recursului, INPS a amintit mai întâi jurisprudența Corte di cassazione (Curtea de Casație) potrivit căreia ambele condiții menționate mai sus trebuie îndeplinite, întrucât una nu o înlocuiește pe cealaltă, ci se adaugă la aceasta.
- 5 În plus, INPS a observat că jurisprudența constituțională a confirmat deja constituționalitatea articolului 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000 și a recunoscut că, în limitele permise de dreptul Uniunii privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, legiuitorul poate rezerva anumite prestații de asistență numai cetățenilor și persoanelor care au reședința în Italia asimilate acestora care fac dovada unei integrări stabile și active pe teritoriu, în special din punct de vedere social și economic [hotărârea Corte costituzionale (Curtea Constituțională) nr. 50/2019].
- 6 În sfârșit, INPS a amintit jurisprudența Uniunii Europene, în special Hotărârea din 14 noiembrie 2014, Dano și alții, C-333/13, potrivit căreia, în conformitate cu articolul 70 alineatul (4) din Regulamentul nr. 883/2004, prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv (așa cum este și alocația socială în discuție) se acordă exclusiv în statul membru în care persoana în cauză este rezidentă, în conformitate cu legislația sa, cu consecința că, pentru a evita ca cetățenii Uniunii resortisanți ai

altor state membre să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială din statul membru gazdă, „nimic nu se opune ca acordarea unor astfel de prestații unor cetățeni ai Uniunii inactivi din punct de vedere economic să fie subordonată cerinței ca aceștia să îndeplinească condițiile pentru a dispune de un drept de ședere în temeiul Directivei 2004/38 în statul membru gazdă”. În acest sens, sunt amintite de asemenea Hotărârea din 15 septembrie 2015, Alimanovic, C-67/14, și Hotărârea din 15 iulie 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20.

- 7 În final, potrivit INPS, ar fi paradoxal, având în vedere dreptul și jurisprudența Uniunii care permit limitări ale prestațiilor de asistență socială destinate să compenseze riscul de sărăcie pentru membrii de familie ai resortisanților statelor membre ale Uniunii care nu dețin un permis de ședere pe termen lung, să se recunoască, în schimb, membrilor de familie ai lucrătorilor resortisanți ai unor țări terțe (din afara Uniunii Europene), așa cum este V.M., un acces necondiționat la asemenea prestații.
- 8 Intimata, V.M., arată, la rândul său, că articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000, în măsura în care condiționează acordarea alocației sociale de deținerea permisului de ședere UE de rezident pe termen lung, ar fi contrar Directivei 2011/98.
- 9 În special, în Hotărârea din 2 septembrie 2021, INPS (Alocații de naștere și de maternitate pentru deținătorii de permis unic), C-350/20, Curtea de Justiție, pronunțându-se în urma unei întrebări preliminare adresate de Corte costituzionale (Curtea Constituțională, Italia) cu privire la alocații de maternitate, a declarat că articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2011/98 se aplică atât resortisanților țărilor terțe care au fost admiși într-un stat membru în scopul ocupării unui loc de muncă pe teritoriul acestuia, cât și resortisanților din țări terțe care au fost admiși într-un stat membru în alte scopuri decât cel al ocupării unui loc de muncă și care au drept de muncă și dețin un permis de ședere în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1030/2002 al Consiliului din 13 iunie 2002 de instituire a unui model uniform de permis de ședere pentru resortisanții țărilor terțe. Curtea de Justiție a considerat de asemenea că principiul egalității de tratament prevăzut la articolul 12 alineatul (1) litera (e) din directiva citată privește prestațiile care fac parte din ramurile securității sociale, astfel cum sunt definite în Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială.
- 10 Din această perspectivă, V.M. contestă afirmațiile INPS care presupun o distincție între securitatea socială și asistența socială, arătând că o astfel de distincție nu este relevantă pentru definirea domeniului de aplicare al regulamentului menționat, care include și prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv. În plus, calificarea, propusă de INPS, a alocației sociale drept măsură de sprijin într-o situație de sărăcie ar fi contrară cerinței referitoare la vârstă (67 de ani) prevăzute pentru acordarea sa, care ar conduce mai degrabă la calificarea acestei alocații

drept prestație pentru limită de vârstă potrivit articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004.

- 11 În cadrul litigiului în discuție, Corte di cassazione (Curtea de Casație) a apreciat că, deși Corte costituzionale (Curtea Constituțională), în hotărârea nr. 50 din 2019, a examinat deja articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000 sub aspectul unei pretense incompatibilități cu articolul 3 din Constituție (principiul egalității), declarându-l constituțional, se pune din nou sub semnul întrebării constituționalitatea acestui articol, în măsura în care neagă acordarea alocației sociale resortisanților unor țări terțe (din afara Uniunii Europene) care nu dispun de permisul de ședere UE de rezident pe termen lung. Aceasta pentru că, între timp, Curtea de Justiție a clarificat, în Hotărârea din 2 septembrie 2021, INPS (Alocații de naștere și de maternitate pentru deținătorii de permise unice), C-350/20, că principiul egalității de tratament în ceea ce privește accesul la prestațiile prevăzute de Regulamentul nr. 883/2004 nu privește doar deținătorii unui permis unic de muncă, ci se aplică de asemenea deținătorilor unui permis de ședere în alte scopuri decât cel al ocupării unui loc de muncă și care sunt autorizați să lucreze în statul membru gazdă. În această privință, Corte di cassazione (Curtea de Casație) apreciază că trimiterea la Regulamentul nr. 883/2004, făcută la articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98, nu trebuie limitată doar la ramurile menționate la articolul 3 alineatul (1) din același regulament, ci se referă de asemenea la prestațiile prevăzute la alineatul (3) al aceluiași articol prin trimitere la articolul 70 din regulamentul menționat și la anexa X la acesta, printre care figurează și alocația socială italiană.
- 12 Prin urmare, Corte di cassazione (Curtea de Casație) a ridicat, în raport cu articolele 3 și 11, cu articolul 38 primul paragraf și cu articolul 117 primul paragraf din Constituție, acesta din urmă coroborat cu articolul 34 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și cu articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98, probleme privind constituționalitatea articolului 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000, „în măsura în care condiționează acordarea alocației sociale resortisanților unor țări terțe de deținerea (fostului) permis de ședere [carta di soggiorno] [în prezent, permis de ședere UE de rezident pe termen lung]”.
- 13 Corte costituzionale (Curtea Constituțională) este chemată acum să soluționeze problemele de constituționalitate ridicate de Corte di cassazione (Curtea de Casație) în cadrul procedurii pendinte în fața sa.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 14 Corte costituzionale (Curtea Constituțională) constată că este sesizată cu o problemă privind constituționalitatea unei dispoziții de drept național care, alături de articolele 3 și 38 din Constituție, implică norme de drept primar și derivat al Uniunii Europene care au efect direct în materia accesului la prestațiile de securitate socială.

- 15 Aceasta apreciază că soluționarea problemei privind constituționalitatea articolului 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000 necesită în prealabil un răspuns la întrebarea dacă alocația socială face parte din prestațiile de securitate socială cu privire la care resortisanții unor țări terțe, care dețin un permis de ședere în scopul ocupării unui loc de muncă sau care, în orice mod, acordă drept de muncă, beneficiază de egalitatea de tratament în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98, interpretat în lumina articolelor 3 și 70 din Regulamentul nr. 883/2004 și a Regulamentului nr. 1231/2010.
- 16 Corte costituzionale (Curtea Constituțională) decide, așadar, să suspende judecarea cauzei și să solicite Curții de Justiție interpretarea acestor dispoziții de drept al Uniunii.
- 17 În prima parte a ordonanței de trimitere este prezentată reglementarea națională privind alocația socială, care se acordă, la cerere, unor persoane care nu dispun de venituri sau unor persoane defavorizate care, din cauza vârstei înaintate, au capacitate redusă de muncă.
- 18 De această alocație pot beneficia cetățenii italieni și resortisanții unui stat membru al Uniunii Europene care au domiciliul stabil în Italia, precum și resortisanții unor țări terțe care îndeplinesc simultan două cerințe, și anume să dețină permisul de ședere UE de rezident pe termen lung și să fi avut reședința legală pe teritoriul național o perioadă neîntreruptă de cel puțin zece ani.
- 19 Procedura principală are ca obiect anumite probleme privind constituționalitatea dispoziției legale prin care a fost introdusă, pentru resortisanții unor țări terțe, cerința de a deține permisul de ședere UE de rezident pe termen lung, și anume articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000 (a se vedea punctul 11 de mai sus).
- 20 În această privință, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) confirmă principiile pe care le-a enunțat într-o cauză similară, prin hotărârea nr. 50/2019, în care a declarat că articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000 este conform cu articolele 3 și 38 din Constituție, referitoare la principiul egalității și, respectiv, la dreptul oricărui cetățean italian la asistență socială.
- 21 În primul rând, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) reafirmă că, în opinia sa, nu există nicio obligație constituțională de a acorda alocația socială resortisanților unor țări terțe care nu dețin permisul de ședere de rezident pe termen lung.

Astfel, Constituția impune menținerea egalității între cetățenii italieni și cei ai Uniunii, pe de o parte, și resortisanții unor țări terțe, pe de altă parte, numai în ceea ce privește serviciile și prestațiile care acoperă nevoi de bază care reflectă beneficiul drepturilor inviolabile ale omului. În astfel de ipoteze extreme și limitate, prestația nu este o componentă a asistenței sociale (pe care articolul 38 din Constituție o rezervă „cetățenilor”), ci un instrument necesar de garantare a

drepturilor inviolabile ale omului, care constituie o limită insurmontabilă și care nu sunt puse în discuție de dispozițiile naționale examinate.

Totuși, dincolo de această limită insurmontabilă, ținând seama de caracterul limitat al resurselor disponibile, legiuitorul are puterea discreționară de a stabili gradual, prin criterii restrictive, și chiar de a exclude accesul resortisanților unor țări terțe la prestații suplimentare de asistență socială. În privința acestora, atunci când cetățenia însăși, italiană sau a Uniunii, este cea care justifică acordarea prestației în beneficiul membrilor comunității, legiuitorul poate impune în mod legitim resortisanților unor țări terțe condiții suplimentare, care să nu fie vădit nerezonabile și care să dovedească integrarea stabilă și activă a acestora, așa cum se întâmplă, în cazul alocației sociale, cu necesitatea de a îndeplini cele două cerințe menționate.

Având în vedere aceste principii, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) apreciază că cerința privind permisul de ședere UE de rezident pe termen lung, prevăzută la articolul 80 alineatul 19 din Legea nr. 388/2000, este constituțională. Astfel, permisul menționat, care se acordă pe durată nedeterminată persoanei care deține de cel puțin 5 ani un permis de ședere, care dispune de venituri adecvate pentru întreținerea sa și de o locuință și care a promovat un examen de cunoaștere a limbii, presupune un anumit nivel de integrare socială și economică pe teritoriul statului gazdă.

- 22 În al doilea rând, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) afirmă că, în opinia sa, obligația de a acorda alocația socială resortisanților unor țări terțe care nu dispun de permisul de ședere de rezident pe termen lung nu ar decurge nici din articolul 12 din Directiva 2011/98, care, după cum s-a arătat, constituie parametrul normativ în raport cu care ea este chemată să examineze în prezenta procedură constituționalitatea cerinței în discuție în fața Corte di cassazione (Curtea de Casație).
- 23 Pentru a motiva această afirmație, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) analizează domeniul de aplicare subiectiv și domeniul de aplicare obiectiv ale dreptului la egalitatea de tratament prevăzut la articolul 12 din Directiva 2011/98, având în vedere în același timp că interpretarea uniformă pentru a răspunde la întrebarea preliminară adresată rămâne de competența exclusivă a Curții de Justiție.
- 24 Directiva 2011/98 prevede, la articolul 12 alineatul (1), dreptul la egalitatea de tratament, în raport cu resortisanții statului membru în care au reședința, de care beneficiază „lucrătorii din țările terțe menționați la articolul 3 alineatul (1) literele (b) și (c) [din aceeași directivă]” care au fost admiși în statul membru în cauză „în scopul ocupării unui loc de muncă în temeiul legislației Uniunii sau al legislației naționale” [articolul 3 alineatul (1) litera (c)] sau „în alt scop decât cel al ocupării unui loc de muncă în temeiul legislației Uniunii sau al legislației naționale, cărora li se permite să ocupe un loc de muncă și care dețin un permis de ședere în

conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1030/2002” [articolul 3 alineatul (1) litera (b)].

- 25 Referitor la domeniul de aplicare subiectiv al dreptului menționat, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) observă că modul de redactare a acestei dispoziții indică în mod clar că obținerea unuia dintre permisele de ședere menționate de aceasta nu este suficientă pentru ca un resortisant al unei țări terțe să beneficieze de același regim ca cel acordat resortisanților statului membru gazdă, întrucât se prevede expres că este vorba despre „lucrători” care, așadar, au un loc de muncă sau au avut un loc de muncă pe teritoriul statului membru respectiv.
- 26 În ceea ce privește domeniul de aplicare obiectiv, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) observă că acest drept se aplică în legătură cu aspecte referitoare la cele mai semnificative momente ale raportului de muncă și care corespund unei serii de riscuri asociate raportului de muncă, enumerate în mod expres la alineatul (1) al articolului 12 menționat. Printre acestea figurează de asemenea, la litera (e), „ramurile securității sociale, astfel cum sunt definite în Regulamentul (CE) nr. 883/2004” și în special la articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Domeniul de aplicare material”.
- 27 La alineatul (1) al articolului 3 din Regulamentul nr. 883/2004 sunt enumerate, printre altele, ramurile de securitate socială privind prestațiile de boală, de maternitate și de paternitate asimilate (care, se amintește, au făcut obiectul examinării efectuate de Curtea de Justiție în Hotărârea pronunțată în cauza C-303/19, citată de intimata V.M. în susținerea tezei sale), de invaliditate, pentru limită de vârstă, în cazul unor accidente de muncă și boli profesionale și de șomaj. La alineatul (3) al articolului menționat, se precizează că Regulamentul nr. 883/2004 „se aplică și în cazul prestațiilor speciale în numerar, de tip necontributiv, prevăzute la articolul 70”, în timp ce alineatul (5) al aceluiași articol exclude în mod expres din domeniul de aplicare al regulamentului, printre altele, asistența socială și asistența medicală.

Articolul 70, citat anterior, definește, la alineatul (1), „prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv” (denumite și „prestații mixte”) ca fiind cele „furnizate în conformitate cu legislația care, date fiind domeniul său de aplicare [...], obiectivele și condițiile de eligibilitate, are totodată caracteristicile legislației de securitate socială prevăzute la articolul 3 alineatul (1) și ale asistenței sociale”. În special, astfel cum se precizează la alineatul (2) al aceluiași articol, este vorba despre prestații „(a) care sunt destinate să furnizeze: (i) o acoperire suplimentară, de substituție sau ancilară împotriva riscurilor acoperite de ramurile de securitate socială prevăzute la articolul 3 alineatul (1), care garantează persoanelor în cauză un venit minim de subzistență, avându-se în vedere situația economică și socială din statul membru în cauză sau (ii) exclusiv protecție specială pentru persoane cu handicap [...] și (b) în cazul în care finanțarea provine exclusiv din contribuții fiscale obligatorii destinate acoperirii cheltuielilor publice generale și condițiile

pentru atribuirea și calcularea prestațiilor nu depind de vreo contribuție din partea beneficiarului acestora [...] și (c) [care] sunt enumerate în anexa X”.

În anexa X, menționată mai sus, în care sunt enumerate prestațiile speciale de tip necontributiv care figurează în diferitele sisteme de drept ale statelor membre, este inclusă în mod expres alocația socială italiană în cauză.

- 28 În aceste condiții, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) afirmă că, în opinia sa, trimiterea la ramurile securității sociale, astfel cum sunt definite de Regulamentul nr. 883/2004, făcută la litera (e) a articolului 12 alineatul (1) din Directiva 2011/98, nu permite nicidecum o extindere automată a principiului egalității de tratament la toate prestațiile sociale care intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, contrar celor susținute de intimata V.M.
- 29 Mai întâi, din punct de vedere literal, articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98, atunci când prevede prestațiile în privința cărora se aplică dreptul la egalitatea de tratament în discuție, precizează că trimiterea nu cuprinde toate prestațiile care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 883/2004, ci numai pe cele legate de „ramurile securității sociale, astfel cum sunt definite [în acest regulament]”, care trebuie identificate cu domeniile specifice ale securității sociale prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din regulamentul menționat, printre care nu figurează prestațiile speciale de tip necontributiv la care face trimitere alineatul (3) al aceluiași articol 3.
- 30 În plus, articolul 12 recunoaște dreptul la egalitatea de tratament numai resortisanților unor țări terțe care au calitatea de „lucrători” (a se vedea punctul 25 de mai sus), în timp ce prestațiile speciale de tip necontributiv menționate la articolul 70 din Regulamentul nr. 883/2004 nu presupun în mod necesar o legătură, directă sau indirectă, cu un raport de muncă și, așadar, cu un raport de contribuție la bugetul de stat (a se vedea punctul 27 de mai sus). Prin urmare, modul de redactare a dispozițiilor relevante arată că aceste prestații speciale se diferențiază în mod clar din punct de vedere structural și funcțional de prestațiile de securitate socială destinate să acopere evenimentele menționate la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, trebuind să se considere că doar la acestea din urmă face trimitere articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98/UE.
- 31 În susținerea acestei interpretări a articolului 12 din Directiva 2011/98, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) amintește că Curtea de Justiție a declarat că prestația specială în numerar de tip necontributiv se caracterizează printr-o finalitate diferită de cea a prestațiilor de securitate socială (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Skalka, C-160/02, punctul 25) și că are „natura unei prestații de asistență socială, în special ca urmare a faptului că acordarea prestației prevăzute nu depinde de realizarea unor perioade de activitate” (Hotărârea din 20 iunie 1991, Newton, C-356/89, punctul 13).

32 În plus, tocmai în considerarea acestei diferențe între funcții, Regulamentul nr. 883/2004 prevede două regimuri diferite:

a) pentru prestațiile de securitate socială prevăzute la articolul 3 alineatul (1) din regulament, un regim conform cu principiile egalității de tratament și exportabilității, în sensul articolelor 4 și 7 din regulament;

b) pentru prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv (printre care se numără alocația socială în discuție), articolul 70 alineatul (3) din regulament prevede că nu se aplică principiul exportabilității, astfel încât, potrivit alineatului (4) al aceluiași articol, acestea „se acordă exclusiv în statul membru în care persoana în cauză este rezidentă, în conformitate cu legislația acestuia[,] [...] de către și pe spezele instituției de la locul de *reședință*”. Astfel, legiuitorul european a dorit să condiționeze accesul la prestațiile în discuție de integrarea solicitantului pe teritoriul statului chemat să suporte sarcina financiară aferentă acestora. Referitor la dispoziția menționată, Curtea de Justiție a declarat că „nimic nu se opune ca acordarea unor astfel de prestații unor cetățeni ai Uniunii inactivi din punct de vedere economic să fie subordonată cerinței ca aceștia să îndeplinească condițiile pentru a dispune de un drept de ședere în temeiul Directivei 2004/38 în statul membru gazdă” (Hotărârea din 11 noiembrie 2014, Dano și alții, C-333/13, punctul 83; a se vedea în acest sens și Hotărârea din 25 februarie 2016, García-Nieto și alții, C-299/14, punctul 52).

33 Prin urmare, în cazul în care persoana interesată de acordarea alocației sociale este cetățean al Uniunii, regimul respectiv implică faptul că, atunci când aceasta se află în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, se poate considera că există o asemenea reședință numai dacă sunt îndeplinite și condițiile prevăzute pentru permisul de ședere UE de rezident pe termen lung într-un alt stat membru al Uniunii decât statul membru de origine. Așadar, pentru cetățenii Uniunii, se aplică Directiva 2004/38/CE, în special articolul 7 alineatul (1), potrivit căruia, pentru a avea dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni, toți cetățenii Uniunii trebuie să fie lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau să dispună de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, inclusiv asigurări medicale, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă. În sfârșit, potrivit articolului 16 alineatul (1) din aceeași Directivă 2004/38/CE, cetățenii Uniunii dobândesc dreptul de ședere permanentă după ce au avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani.

34 Corte constituționale (Curtea Constituțională) observă de asemenea că, în cadrul juridic descris, dat fiind că, în cazul neîndeplinirii cerințelor menționate, cetățenii Uniunii nu pot să beneficieze de prestații speciale în numerar de tip necontributiv în alt stat membru decât cel al cărui resortisanți sunt, cu atât mai mult statele membre nu ar trebui să fie obligate să acorde astfel de prestații resortisanților unor țări terțe care nu demonstrează o integrare semnificativă pe teritoriul lor, atestată, în primul rând, prin desfășurarea unui raport de muncă.

- 35 De altfel, reglementarea europeană privind coordonarea sistemelor de securitate socială, concepută inițial numai pentru cetățenii Uniunii care se deplasează pe teritoriul Uniunii în scopul ocupării unui loc de muncă, a fost extinsă în timp la resortisanții unor țări terțe, dar care au reședința legală pe teritoriul comunitar în scopul ocupării unui loc de muncă pe acest teritoriu, mai întâi pe cale jurisprudențială (Hotărârea din 12 octombrie 1978, Belbouab, 10/78), iar ulterior de legiuitorul Uniunii.
- 36 În special, în ceea ce privește Regulamentul nr. 883/2004, extinderea la resortisanții unor țări terțe a fost prevăzută prin Regulamentul nr. 1231/2010. Potrivit articolului 1 din regulamentul menționat, reglementarea actuală privind coordonarea sistemelor de securitate socială se aplică, așadar, atât resortisanților statelor membre ale Uniunii Europene care se deplasează pe teritoriul Uniunii în scopul ocupării unui loc de muncă, cât și resortisanților unor țări terțe care au reședința în mod legal pe teritoriul unui stat membru, care nu pot beneficia de o protecție mai amplă și care, prin urmare, în mod similar resortisanților statelor membre, trebuie să demonstreze că au un raport de contribuție cu sistemul de securitate socială al statului căruia i se solicită acordarea prestațiilor.
- 37 Corte costituzionale (Curtea Constituțională) concluzionează că, în opinia sa, resortisanții unor țări terțe, precum V.M. în speță, cărora li se aplică articolul 12 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2011/98, pot beneficia de același tratament ca cel rezervat resortisanților statului membru în care au reședința numai în cazul în care au calitatea de lucrători și exclusiv în ceea ce privește prestațiile aferente ramurilor de securitate socială enumerate la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, în timp ce, pentru a putea beneficia de prestațiile speciale prevăzute la articolul 70 din regulamentul menționat – printre care figurează alocația socială în discuție – aceștia trebuie în mod necesar să îndeplinească condițiile prevăzute de aceeași reglementare a Uniunii privind coordonarea, precum și de legislația statului gazdă.
- 38 Totuși, întrucât interpretarea uniformă a dreptului Uniunii este de competența exclusivă a Curții de Justiție, Corte costituzionale (Curtea Constituțională) suspendă judecarea cauzei și adresează Curții de Justiție întrebarea preliminară menționată mai sus.